

YÜKSEK SEÇİM KURULU
KARAR NO: 114/2022

25 Aralık 2022 tarihinde yapılacak Yerel Kuruluş Organları Genel Seçimleri için 28 Kasım 2022 tarihinde yapılan aday başvurularında, Belediye Meclisi Üyeliğine aday gösteren bazı siyasi partilerin, 49/2015 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 28(2) maddesindeki düzenlemeye uymadıkları ve her cinsiyetten en az %30 aday göstermedikleri görülmektedir.

Lefkoşa İlçesinde; Lefkoşa Belediyesi, Belediye Meclis üyeliği için yapılan başvuruda, Demokrat Parti, 26 adaydan 7 kadın aday göstermiştir. 49/2015 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 28'nci maddesinin (2)'nci fıkrası, siyasi partilerin her cinsiyetten en az %30 oranında aday göstermesini zorunlu kılmaktadır. 26 Belediye Meclis üyesi seçilecek olan Lefkoşa Belediyesi için %30,7.8'e tekabül eder. En az 7.8, 8 kişi anlamında kabul edilir. Her partinin en az 8 kadın aday göstermesi gerekirken DP, 7 aday göstermiştir. Aynı şekilde Gazimağusa İlçesinde de Beyarmudu Belediye Meclisi için her partinin 8 aday gösterirken %30 cinsiyet kotasına uygun olarak 3 kadın aday göstermesi gerekmektedir. 8 kişinin %30'u 2.4'e tekabül etmektedir. En az 2.4 olduğu için 3 kadın aday gösterilmesi gerekirken, Cumhuriyetçi Türk Partisi 2 kadın, 6 erkek aday, TDP 2 kadın, 6 erkek aday göstererek bu kotaya uymamışlardır. Mesarya Belediye Meclisi için de 10 kişinin %30'unu yani 3 kadın aday göstermesi gerekirken Yeniden Doğuş Partisi sadece 2 kadın ve 8 erkek aday göstererek cinsiyet kotasına uymamıştır. Girne İlçesinde ise Lapta-Alsancak-Çamlıbel Belediye Meclis üyesi adaylığı için Ulusal Birlik Partisi 14 aday göstermiş, bunların sadece 4'ünün kadın olduğu tespit edilmiştir. 14'ün %30'u 4.2 olduğu için en az 5 kadın aday gösterilmesi gerekirdi. Burada da cinsiyet kotasına uyulmamıştır. Yine Lapta-Alsancak-Çamlıbel Belediye Meclis üyeliği için Demokrat Parti de aynı şekilde 14 aday içerisinde sadece 5 kadın aday göstermesi gerekirken

sadece 4 kadın aday koyarak cinsiyet kotasına uyulmamıştır. Güzelyurt Belediyesinin Belediye Meclis üye sayısı 14'tür. Cinsiyet kotasına uyulması gerektiğinde %30, 4.2 olduğu için en az 5 kadın aday gösterilmesi gerekirken maalesef Toplumcu Demokrasi Partisi, Ulusal Birlik Partisi, Demokrat Parti, Cumhuriyetçi Türk Partisi sadece 4 kadın aday göstermişler, Yeniden Doğuş Partisi ise sadece 3 kadın aday göstermiştir. 5'er kadın aday olması gerektiği için o bölgedeki 5 parti de cinsiyet kotasına uymamıştır. Cinsiyet kotası ile ilgili, 5/1976 Seçim ve Halkoylaması Yasası'nda bir unsur olmamakla birlikte 49/2015 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın 28'nci maddesinin (2)'nci fıkrası Siyasal Partilerin her yerel kuruluş organları seçiminde, belediye meclis üyeliği için her cinsiyetten en az %30 oranında aday göstermesini amir kılmaktadır. Gerek 49/2015 sayılı Siyasal Partiler Yasası gerekse 5/1976 sayılı Seçim ve Halkoylaması Yasasında cinsiyet kotasına uyulmaması halinde ne tür bir yaptırım uygulanacağına yer verilmemiş olmakla birlikte, 49/2015 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra yapılan 2018 Yerel Seçimlerinde de benzer sorun yaşanmış ve aynı mevzuat altında YSK, o tarihte, bugünden iki farklı üye ile toplanarak (1127'nci toplantı), Demokrat Parti'nin, Esentepe Belediye Meclis üyeliği ve Dipkarpaz Belediye Meclis üyeliği seçimlerinde cinsiyet kotasına uymadığı için her iki seçim bölgesinde de Belediye Meclis üyeliği aday listesinin iptal edilmesine karar vermiş ve geçici ilan da o safhada yapılmış olduğu için geçici ilanda düzeltme yapılmasına da oybirliği ile karar vermişti (Karar No.31/2018).

Bu durumda, şu anda YSK huzurunda oybirliği ile alınmış benzer durum ile alakalı bir karar vardır. YSK karar verirken yasalara ve içtihatlarla uygun hareket etmekle mükelleftir. Her konu ile ilgili verilen içtihat farklı değerlendirilmelidir. Farklı maddeler ile ilgili verilen kararların içtihat olarak kabul görmesi mümkün değildir. 31/2018 sayılı YSK kararı bağlayıcı bir içtihat olarak durmaktadır ve o kararın verilmesine katılanlardan birisi olarak aynı kararın

huzurumuzdaki meseleler için de takip edilmesi ve uygulanması gerektiğini kabul ederim.

Bu durumda, yukarıda söylenenler neticesinde, Lefkoşa'da Demokrat Parti; Güzelyurt'ta Cumhuriyetçi Türk Partisi, Toplumcu Demokrasi Partisi, Ulusal Birlik Partisi, Yeniden Doğuş Partisi ve Demokrat Parti; Gazimağusa - Mesarya'da Yeniden Doğuş Partisi; Gazimağusa - Beyarmudu'nda Cumhuriyetçi Türk Partisi, Toplumcu Demokrasi Partisi; Girne - Lapta'da Ulusal Birlik Partisi ve Demokrat Parti için, Yüksek Seçim Kurulunun 31/2018 sayılı kararının uygulanması gerektiğine ve

Lefkoşa İlçesinde; Lefkoşa Belediyesi, Belediye Meclis Üyeliği için, Demokrat Parti'nin aday listesinin iptal edilmesine;
Gazimağusa İlçesinde;

Beyarmudu Belediyesi, Belediye Meclisi Üyeliği için, Cumhuriyetçi Türk Partisi ve Toplumcu Demokrasi Partisi'nin aday listelerinin iptal edilmesine; Mesarya Belediyesi Belediye Meclis Üyeliği için Yeniden Doğuş Partisi'nin aday listesinin iptal edilmesine;

Girne İlçesinde; Lapta-Alsancak-Çamlıbel Belediyesi, Belediye Meclisi Üyeliği için, Ulusal Birlik Partisi ve Demokrat Partinin Belediye Meclis Üyesi aday listelerinin iptal edilmesine;

Güzelyurt İlçesinde ise Güzelyurt Belediyesi, Belediye Meclis Üyeliği için başvuruda bulunan Toplumcu Demokrasi Partisi, Ulusal Birlik Partisi, Demokrat Parti, Cumhuriyetçi Türk Partisi ve Yeniden Doğuş Partisi'nin aday listelerinin iptal edilmesine;

karar verilir.

Gülden Çiftçioğlu (Üye)

49/2015 sayılı Siyasal Partiler Yasası, kadınlarla erkeklerin eşit temsiline sağlanmasını, demokratik toplumun gereklerinden biri olarak kabul etmesine yönelik olarak, **"sabit kota"** uygulamasını kabul edip, Yasanın 28. maddesinin 2. fıkrasında "Siyasal Partiler her yerel kuruluş seçiminde her cinsiyetten en az % 30 oranında aday gösterirler hükmünü getirmiştir.

Yasanın yukarıdaki **"sabit kota"** uygulamasını getiren hükmüne karşın, bu kota uygulamasına uymayan siyasal partilere ne tür bir yaptırım uygulanacağına dair Yasada herhangi bir hüküm mevcut değildir. Diğer bir anlatımla, 49/2015 sayılı Yasa gözden geçirildiğinde, Yasanın yerel seçimlerde gösterilecek adayların saptanması yan başlıklı 28. maddesinin 2. fıkrasına aykırılık bağlamında %30 oranındaki cinsiyet kotasına uyulmaması durumunda, ilgili siyasi partiye uygulanabilecek herhangi bir yaptırımı içerdiği görülmektedir.

Demokrasinin temellerinden biri seçimlerdir. Seçimlerin amacı halkın hür iradesinin verdiği oylarla belirlenmesidir. Siyasal Partiler ise KKTC Anayasasının 70. maddesinin 3. fıkrası uyarınca ister iktidarda ister muhalefette olsun siyasal hayatın vazgeçilmez öğeleridir.

Toplumsal cinsiyet kotalarının etkili bir sonuca ulaşması için Yasa ile siyasi partilere uygulanabilecek etkili yaptırımların **(örneğin aday listelerinin reddedilmesi veya para cezası veya devlet yardımından belli oranda mahrum bırakılması yaptırımı gibi)** getirilmesi zaruridir.

Buna karşın, Yasanın 28. maddesinin 2. fıkrasında yer alan cinsiyet kotasına uyulmaması durumunda, Yasada yer almayan yaptırım bağlamında kotaya uymayan siyasal partinin ilgili ilçede/ bölgede Belediye Meclis Üyeliği seçimine katılamaması yaptırımının ilgili siyasal partiye uygulanmasının ise

Anayasa'nın 70. maddesinin 3. fıkrası ile bağdaşacağı söylenemez.

Bu bağlamda, Yasanın 28. maddesinin 2. fıkrasında yer alan cinsiyet kotasına uyulmaması durumunda dahi tüm siyasi partilere eşit fırsat verilerek tüm ilçelerde/ bölgelerde Belediye Meclisi Üyeliği seçime katılımlarının sağlanması, temsili demokrasinin, ister iktidarda ister muhalefette olsun siyasal hayatın vazgeçilmez öğeleri olan siyasi partiler aracılığı ile gerçekleşmesine hizmet edecektir.

Belirtilenler ışığında; Yüksek Seçim Kurulunun 31/2018 sayılı kararının değiştirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Sonuç olarak;

- 1) **25.12.2022 tarihinde yapılacak Yerel Seçimle ilgili olarak İlçe Seçim Kurullarının incelemeleri sonucu "Belediye Meclisi Üyeliği" açısından cinsiyet kotasına aykırılık saptadıkları aday listeleri bağlamında, Yasanın 58. maddesinin 7. fıkrası tahtında Adayların Yüksek Seçim Kurulu tarafından 29.11.2022 tarihinde yapılacak geçici ilanının (1) gün süre ile yani 30.11.2022 tarihine saat 18.00'e kadar uzatılması ve ilgili siyasi partilere cinsiyet kotasına uyacak şekilde aday listelerini düzeltmelerine izin verilmesi;**
- 2) **Verilen izin doğrultusunda aday listelerini düzeltmeyen siyasi partiler açısından ise Yasanın öngördüğü "sabit kota" uygulamasına ek / geçici tedbir olarak "boş koltuk kota" yönteminin Yüksek Seçim Kurulu tarafından uygulanmasına dair karar veririm.**

Karşı Oy

Tanju Öncül (Üye):

49/2015 sayılı Siyasal Partiler Yasası'nın;

"28(2) Siyasal partiler her yerel kuruluş seçiminde her cinsiyetten en az % 30 (yüzde otuz) oranında aday gösterirler."

şeklindeki 28.maddesinin (2)'nci fıkrası, her yerel kuruluş seçiminde her cinsiyette en az %30 oranında aday gösterilmesini kurala bağlamıştır.

Bu maddeden hareketle, Yüksek Seçim Kurulu, 2018 yılında, cinsiyet kotasına uymayan bir partinin ilgili Belediye Meclis Üyesi aday listesinin tümden iptal edilmesine, dolayısıyla, o bölgedeki ilgili seçime katılamamasına karar vermiş haldedir. Yüksek Seçim Kurulu'nun bugün gündeminde olan konu da, yine, cinsiyet kotasına uygun olmayan şekilde aday gösteren partilerle ilgilidir. Bu noktada Yüksek Seçim Kurulu'nun yapabileceği, ya, bu konuda önceden verilmiş kararını takip etmek, ya da, önceden verilmiş kararı değiştirecek sebepler varsa, kararı değiştirmek ve yeni bir karar üretmek olacaktır.

Bu düşüncelerle 49/2015 sayılı Yasa incelendiğinde, 49/2015 sayılı Yasa'nın, cinsiyet kotasına uyulmamasına karşı herhangi bir yaptırım öngörmediği gerçeği ile karşılaşıl- maktadır. Diğer bir deyişle, Yüksek Seçim Kurulu'nun, geçmişte, Yasa'da bulunmayan bir yaptırımı uygulama yönüne gittiği ortaya çıkmaktadır.

Yasa'da yaptırım düzenlenmeyen hallerle ilgili Yüksek Seçim Kurulu'nun geçmişteki yaklaşımları tespit edilmeye çalışıldığında, ön seçimle adayını belirlemeyen ve bunun istisnası tüzüğünde de olmayan bir parti için, yani 49/2015 sayılı Yasa'nın 27'nci maddesinin (1)'inci fıkrası kurallarına uymayan bir parti için, Yüksek Seçim Kurulu'nun, seçime girmeyi yasaklamadığı gerçeği ile karşılaşılmaktadır. Hemen belirtmekte yarar vardır ki, yasa koyucu, 27'nci maddenin

(1)'inci fıkrasına uymamanın da yaptırımını Yasa'da düzenlememiş haldedir. Bunun dışında Yüksek Seçim Kurulu'nun daha önce seçime katılmış, ancak ilçe örgütleri olmayan partilerin de seçime girmesini engellemediği görülmektedir. Kısacası Yüksek Seçim Kurulu'nun genel eğiliminin, yukarıda değinilen karar hariç, yasalara uymama halinde, ilgili partinin seçimlere girmesini yasaklama yönünde olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Bu bakış açısını göz önüne aldığımda, yaptırımının yasa koyucu tarafından düzenlenmediği açık olan cinsiyet kotası ile ilgili kurala uyulmaması halinde, ilgili partinin, Yüksek Seçim Kurulu'nun önceki kararını izleyerek, ilgili Belediye Meclis Üyeliği seçimlerine katılamaması sonucuna yol açan bir karar verilmesinin çok da doğru olmayacağı düşüncesine ulaşmış haldeyim.

Kanaatimce bu meselede de, Yüksek Seçim Kurulu'nun genel yaklaşımının benimsenmesi ve cinsiyet kotasına uymasalar da, ilgili partilerin seçimlere katılıp, serbestçe yarışmasının önünün kapatılmaması gereklidir. Yasa koyucunun bir yaptırım ön görmediği cinsiyet kotasına uyulmaması hali için, kotaya uymayan partilerin ilgili bölgedeki seçimlere katılmaması sonuçlu bir karar üretilmesi, demokratik düzenin daha da geliştirilebilmesinin önüne de engel konulması sonucunu doğurabilecek niteliktedir.

Bu yaklaşımlarla, Yüksek Seçim Kurulu'nun, cinsiyet kotasına uymayan partilerin, ilgili Belediye Meclis Üyeliği seçimine katılamayacağı sonuçlu önceki içtihadının izlenmemesi ve kararın değiştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşırım.

Bu noktada, yasa koyucunun cinsiyet kotası ile ilgili koyduğu kuralın işlevsiz kalmaması için ne yapılabileceğini sorguladığımda, kanaatimce bu konuda birincil görevin yasa koyucuda olduğu gerçeği ile karşılaşılmaktadır ve yasa koyucunun cinsiyet kotasına uymayanlarla ilgili bir yaptırıma yasada yer verecek şekilde adımlar atması gereklidir. Ancak yasa koyucu bu yönde adım atana kadar, kanaatimce Yüksek Seçim Kurulu'nun yapabilecekleri de vardır ve bu da, cinsiyet

kotasına uygun şekilde aday listesi sunmayan partilerin adaylarının sayısının sınırlandırılmasından ibarettir.

Daha net anlaşılabilirlik adına belirtmekte yarar vardır ki, yapılması gereken, cinsiyet kotasına uymayan partilerin, ilgili bölgedeki Belediye Meclisi seçimine girmesine engel olmak değil, örneğin o bölgede Belediye Meclisine 10 kişi seçilecekse ve bir parti yasaya uymayarak, bir cinsiyetten 7, diğer cinsiyetten 3 kişiyi aday göstermemişse ve örneğin bir cinsiyetten 7 yerine 9 , diğer cinsiyetten de 3 yerine 1 kişi göstermişse, 9 kişi gösterdiği cinsiyetteki sayıyı, 7 ile sınırlamaktan ibaret olmalıdır. Böylece, ilgili parti seçime katılabilecek ve ilgili bölgedeki Belediye Meclisi seçimine katılmış diğer partilerle yarışabilecek, ancak, eksik sayıda adayla seçime katıldığı için, her bir mühürden alacağı oy sayısı, yasadaki cinsiyet kotasına uygun hareket eden partiden daha az olacağından, dolaylı olarak cinsiyet kotasına uymamanın yaptırımıyla karşılaşmış olabilecektir.

Bertan Özerdağ (Üye)

Sayın Narin Ferdi Şefik'in kararı ve vardığı sonuçla hemfikirim.

Beril Çağdal (Üye)

Sayın Narin Ferdi Şefik'in kararı ve vardığı sonuçla hemfikirim.

Lefkoşa,
29/11/2022

Narin Ferdi Şefik
(Başkan)

Gülden Çiftçioğlu
(Üye)

Tanju Öncül
(Üye)

Bertan Özerdağ
(Üye)

Beril Çağdal
(Üye)

